

Nyiri Péter

A Széphalom évkönyv új kötete

A sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Társaság megalakulása, 1984 óta alapszabályának megfelelően, lelkiismeretesen és kitartó munkálkodással teljesíti vállalt feladatait: anyanyelvünk féltő gondozását, anyanyelvi hagyományaink és általában a nemzeti kultúránk megőrzését-közvetítését, valamint Kazinczy Ferenc emlékének ápolását, a széphalmi mester tanításának minél szélesebb körű terjesztését. Ez utóbbi tevékenységről írta Kovács Sándor irodalomtörténész 1999-ben: „... kétségbevonhatatlan, hogy a legértelmesebb és legtartalmasabb írókultuszt Magyarországon Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Sátoraljaújhelyen űzik: a Kovács Dániel leghozzáértőbb szerkesztésében megjelenő Széphalom évkönyv nem kultikus tömjénezéssel, hanem szakpublikációkkal ápolja s teszi elevenné Kazinczy emlékéit”. 2009-ben a 19. évkönyv jelent meg, most is Kovács Dániel ny. főiskolai tanár, a Társaság első elnöke szerkesztésében. A legújabb Széphalom 680 oldalon, 85 szerző – ismert kutatók és fiatal alkotók – írásával várja az érdeklődő olvasókat, szakmabelieket és nem szakmabelieket egyaránt. Kérdés persze, hogy ebben a vonatkozásban mit értünk szakmabeliségen. Hiszen az évkönyvre éppen a tudományos gazdagság, a műfaji sokszínűség jellemző: a benne szereplő dolgozatok a társadalomtudományok egész sorát képviselik. Nyelvészeti, irodalmi, néprajzi, helytörténeti, művelődéstörténeti és teológiai tanulmá-

nyok és esszék sorakoznak, s nem hiányzik a kötetből a szépirodalom sem. Tizenöt költő verseit olvashatjuk, emellett számos fényképben gyönyörködhetünk, s a kötetet a közleményekhez kapcsolódó illusztrációk mellett Égerházy László erdőbényei faszobrász alkotásainak fotói díszítik.

Az írások tematikus felosztása, rovatok alá rendezése immár hagyományosnak mondható. A legterjedelmesebb a *Kazinczy és kora* című tartalmi egység. Tisztelet ez a Társaság névadójának, s ez – az egyébként örök érvényű – tisztelet különösen időszerű volt 2009-ben, a Kazinczy-évkönyvben (és a magyar nyelv évében), a nagy nyelvújító születésének 250. évfordulójára emlékezve. A Kazinczy-tanulmányok sok érdekes kutatási eredménnyel gazdagítják a Kazinczy-szakirodalmat. Folytatódik Váczy János kiadatlan munkájának, a *Kazinczy Ferenc és kora* című monográfia második kötetének közlése, ezúttal a *Kazinczy legkiválóbb fordításai (1801-1816)* résszel. Érdekes és tanulságos, példamutató elhivatottságról tanúskodik az úti beszámoló, amely a Kazinczy Társaság kis csoportjának (Kovács Dániel vezetésével) a fogságot szenvedő Kazinczy nyomában (Alsóregmectől Munkácsig – Magyarország mellett Szlovákiában, Csehországban, Németországban, Ausztriában és Ukrajnában) tett zárandoklatát írja le. A *Nyelv és nyelvhasználat* fejezetben nyelvészeti kérdésekről olvashatunk: egyebek mellett Geleji Katona István nyelvvédő munkájá-

ról; a magyar nyelv 21. századi életteréről; „páros szárnyunk”: az anyanyelv és a zenei anyanyelv titkairól. *Mesterekről és művekről* mesél a harmadik egység. Itt több teológiai írás is szerepel: Kálvin életpályájáról, a teológia és irodalom kapcsolatáról; de emellett nemzeti himnuszunkról, Wass Albert erdélyi korszakáról (1923-1944) is olvashatunk, vagy egészen modern témákról is, pl. a konceptuális művészetéről Papp Tibor életművében. A *História és hagyomány* című rész tanulmányai népismereti, helytörténeti és családtörténeti kérdéseket tárgyalnak, alapos betekintést nyújtanak a régió (Abaúj és Zemplén) történelmébe. A *Tükrök és tanúk* egység történelmi visszaemlékezéseket és útirajzokat kínál, most csupán egyet említünk meg: Kazinczy Ferenc, a széphalmi mester Svédországban élő ükunokája vallomásos írásában arról szól, hogy miként jutott el 16 évesen, 1944 decemberében indulva Magyarországról Németországon át Dánia felé. A *Számadás és szemle* fejezetben a kötet a könyvismertetőket, illetve a Kazinczy Társaság tevékenységéhez kapcsolódó tudó-

mányos konferenciák és egyéb kulturális rendezvények beszámolóit közli. A kötet hetedik egységének tekinthető a Társaság költőinek vers-csokra, amely a prózai, értekező-tudományos stílusú írások mellett a lélekhúrokat pengető költészet hangját-üzenetét közvetíti.

A *Széphalom* évkönyv a Kazinczy-emlékév fontos dokumentuma, amely egyszersmind a Kazinczy Ferenc Társaság szakmai rangját, a szervezetben évek óta folyó minőségi munkát is bemutatja és igazolja. S már gyűlnek a tanulmányok, esszék és versek a jubileumi kötetbe, a 20. évkönyvhöz. Amelyre minden bizonnyal igazak lesznek Szathmári István nyelvészprofesszornak a most ismertetett kötetről írott elismerő szavai: „... megkaptam a *Széphalom* 19. kötetét, és egyszerűen nem tudom megállni, hogy ne gratuláljak. Ez a gazdag kötet azt bizonyítja, hogy évkönyvetekkel – mint több tudományág reprezentánsával – a tudományosságunk feltétlen számolnia kell. Igen jó az, hogy kutatási területként megmaradt Zemplén és Abaúj. És az is nagyon jó, hogy sokrétű és olvasható.”

(*Széphalom. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 19. kötet.*
Szerkesztette: Kováts Dániel, Sátoraljaújhely, 2009)